

Člověk míní, aby bylo co měnit: ZKUŠENOSTÍ NIKDY DOSTI

Brněnské výstaviště v Pisárkách, uchováající ve vší účtě jádro výstavních budov z roku 1928, čas od času opatrně rozšiřované o další stavby, pro ten který účel žádoucí, bylo tu či tam v padesátých letech vzpomenu-to jako památník na dobu, kdy brněnské výstavní trhy, BVT, proslavily zdejší výstaviště tak, že o něm věděli nejen v zahraničí, ale dokonce až v Praze. – Blízkost svratecké Riviéry vedla úvahy tehdy kompetentních činitelů k náročné a nákladné vidině proměnit výstavní areál v park kultury a oddechu – zařízení, které znali ze SSSR a hodlali se tímto vzorem řídit, když samo prostředí bylo dosti vhodné: bylo tu i divadlo, kde před válkou hráli při svých pravidelných zájezdech Voskovec a Werich (mimo jiné tu vznikl Ježkův Tmavomodrý svět s jejich textem), měly se tu konat umělecké výstavy, festivaly, dokonce snad sem měl být umístěn sportovní stadion. Program dalekosáhlý a zajisté nikoliv levný. Realita let 1949 a 1950 přinesla obnovené Brněnské výstavní trhy, ale potom se výstaviště odmlčelo; nebylo to ve světě zrovna klidné období. A počátkem roku 1954 byl skutečně zřízen Park kultury a oddechu, kterému kromě úkolů bylo do vínku dáno tak málo peněz, že se téměř vyčerpaly už na odstranění válečného nátěru z prosklené výstavištní věže.

Ale obrat byl již za dvěma: komise Československé obchodní komory shledala brněnský areál vhodný pro obchodní výstavy, a tak došlo v pětapadesátém roce k první Výstavě čs. strojírenství. A byl to dobrý začátek. – Na té druhé a zejména třetí strojírenské výstavě, obchodně i návštěvnický velmi úspěšné, jsem brigádníčil v oddělení propagace. V roce 1957 bylo v Brně mj. poprvé veřejně viditelné televizní vysílání přímo z výstaviště na několika přijímačích, rozmístěných porůznu v dosahu vysílače. Dotyčné vysílání vedl technikou okouzlený nadšenec Ota Blažek, kterému jsem byl k ruce. Vzpomínám si, jak nás při své návštěvě ředitel ostravské televize Mokoš učil, jak má vypadat správně koncipovaná zpráva – to obližatní pořadí jsem nezapomněl dodnes: Kdo, kde, kdy, jak, co, proč. Cožkoliv nad to jest, od zlého jest. (Vzpomněl jsem si na to po několika letech při čtení textu Uhdeho satiry Král Vávra, kde tyto otázky ozřejmil jakožto otázky životní.)

Celkem vzato jsem si z této práce televizní odnesl poněkud ošidný pocit, že se od rozhlasové moc neliší, s tím rozdílem, že v televizi je žádoucí, aby mluvčí byla pohledná – což Otova paní Ela Blažková byla (zatímco já bych byl asi jako hlasatel neprošel) – a že se tu mimoto nesmí pokud možno chybovat, protože tehdy se všechno vysílalo pouze živě; než přišel

telerecording čili TRC, nějaký čásek uběhl. – Od těch, kdo ono mluvené slovo psali, byla žádána v podstatě jen pohotovost a schopnost stylizace, což mi připadlo jako cvičná střelba naostro. Dělal jsem to rád.

Ale přes veškerou snahu nepůsobit teď zdáním falešné skromnosti mám dojem, že jsem tím ani sobě, ani rozmachu televize v žádném směru nepřispěl.

Další rok strojírenská výstava nebyla – schylovalo se k prvnímu veletrhu, mezinárodnímu a strojírenskému, poprvé mimo Prahu, kde měly vzorové veletrhy tradici už z časů první republiky. Brněnské výstaviště, kterému k rozvoji velmi pomohly předešlé strojírenské výstavy, rozkvetlo do krásy, volnější světová situace pozvedla mezinárodní zvědavost, co kdo umí a co která výroba dokáže nového, lepšího či objevnějšího, a samozřejmě i snahu o rozšíření zahraničního obchodu průnikem na nové trhy.

Počátkem září 1959 výstaviště přivítalo první mezinárodní veletrh – byla to událost velice významná a málokdo si ji nechal jen tak ujt. Tím méně parta, sdružující se kolem záměru otevřít v Brně kabaretní scénu, což se nakonec, nesporně i díky veletrhu, podařilo. Původně zamýšlený název SEF – scéna estrádních forem – se nikdy neuchytil, protože samotné publikum ji pojmenovalo „Večerní Brno“ podle názvu prvního kabaretu, humorně i satiricky suplujícího neexistující brněnský večerník, když Pražané měli svou Večerní Prahu. O tom později, protože obšírněji. Obojí premiéra dopadla dobře, veletrh dokonce na výbornou – v šedesátém roce vznikl Podnik zahraničního obchodu BVV (Brněnské veletrhy a výstavy), který se výstaviště ujal, a o rok později byl brněnský veletrh přijat do UFI (Union des Foires Internationales), Unie mezinárodních veletrhů se sídlem v Paříži.

• • •

Jenomže to už zase předbílám událostem, které – jak napsal Miroslav Skála – „mají ve zvyku kupiti se“. Večerní Brno právě chystalo svoji druhou premiéru, nazvanou „Anděl na střeše“, když jeden z hlavních autorů Tom Pantůček mě překvapil sdělením, že nás dva s doprovodnou rytmikou vysílá Rozhlas účinkovat na výstavu „15 let obnovené ČSR“ do Moskvy. Máme si spíchnout nějaké pásmo písniček, na místě bude přeloženo do ruštiny, „což zajisté v předstihu zvládneme“. Oproti celkem klidné službě v hlasatelně to byla nečekaná a dost prudká změna, moc času nebylo. Hudby se ujal Bohuslav Sedláček, texty byly na nás: vyšli jsme ponejvíce z jednotlivých komentářů k mezinárodním událostem, dělaných na způsob „Písni národů“ V+W, které nám byly po stránce faktury dávným a velice přitažlivým vzorem. (Je dnes nad moje síly odhadnout, kolik z těch našich „songů nařklivých“ by z hlediska historie obstálo, ale semtam něco možná ano.)

Vyzbrojeni služebními pasy Ministerstva zahraničního obchodu, nazeleňale bíleděmodrými dvouřadovými obleky a přišernou, nesmyslně špičatou černou obuví jsme v poslední dubnové dekádě přiletěli v pořádku do Moskvy. Tedy až na klavíristu Jana Těšíka, který letěl později a jehož letadlo řídil zřejmě bývalý válečný pilot, který přistával systémem překvapivého náletu na nepřítele, takže nepřivyklý hudebník v důsledku vpáčených bubínků tři dny neslyšel vůbec a proslýchal se k normálu až do května. Naše texty dostal k překladu Boris Samoilovič, kumštýř renomovaný a spolehlivý, překladatel básníků, mj. i Nezvala, jenže ho postihl infarkt, ač ne fatální, takže udělanou nebylo téměř nic. Předstih se změnil v dostih a naše bytí v nezaslouženou čekárnu, zostřenou ještě faktem, že jsme bydleli v mrakodrapu typu „chrám svatého Alexeje Čepičky“ na Kotelnickém nábřeží, zatímco všichni ostatní účinkující (Krautgartnerovci s R. Roklem, Simonová+Chladil, L. Bezubka s Jiřím Verbergrem, Černé divadlo atd. včetně vedení) byli ubytováni v hotelu Moskva.

Překlad nicméně počátkem května byl tak daleko, že jsme naznali, že to bude stačit. Jednu píseň jsme nechali v češtině (a vůbec to nevadilo). Jenže došlo na slova Tomova: „Já se domluvím s každým, ale musí umět česky.“ Jeho odolnost vůči bratrskému jazyku ruskému byla obdivuhodně nezlomná, takže nezbylo nic jiného než přepsat texty velkým písmem do laticky, každý list podlepit těžkou překližkou (vystoupení se konala v parku Sokolniki pod širým nebem a bral nám to vítr) a dát možnost jeho paměti, aby si slova zafixoval postupně, i po slabikách. Vyšlo to, neudělal v ničem chybu po celou dobu vystoupení, vycházejících na naši skupinu několikrát za den. Celý tento oddíl výstavy se jmenoval „Veselice“ a byl na poměrně malém prostoru, kam se vešla velká scéna pro orchestr a tanečnice, Černé divadlo, artisté, střelnice i malé pódium pro nás. (Když bral telefon v kanceláři Ivan Vyskočil, hlásil se: „Veselice, cheche!“) – Praxe nás postupně obrousila až k jakési základní jistotě, takže jsme se už nemuseli tajně bát, „jak to tentokrát vyjde“, a mohli jsme pomyslnou cedulku „V ZÁBĚHU“ odmontovat a zahodit. Což ovšem neplatilo o naší schopnosti přizpůsobit svůj životní rytmus tomu zdejšímu.

Hned od počátku jsem se nedokázal vyznat ve zdejší stravě. Všecko bylo pro mě příliš tučné a hutné, i když to třeba bylo kuře. Bylo mi z jídla těžko a psal jsem domů o karlovarskou sůl, kterou jsem v těchto případech měl v záloze jako neselhávající pomoc. Zásilka dvou krabiček přišla kupodivu dost brzy, a potěšeně jsem vyrazil na hlavní poštu. Radost vyprchala v okamžiku, kdy mi bylo sděleno, že zásilka tohoto medikamentu podléhá celnímu poplatku – jeho výši už nevím, ale kdybych dejme tomu bral diety sto rublů denně, vyšly by ty dvě krabičky asi na 85 rublů, čili už bych měl postaráno i o zdravotní půst. Marně jsem vysvětloval, že nejde o lékárnický artikl na předpis, ale o běžnou zaživací sůl, kterou mají u nás za pár korun v každé drogerii – poštačka byla nepřístupná a pravila, že u nich je to medikament a hotovo. S těžkým srdcem jsem odmítl zasilku

přijmout a šel jsem psát patřičné vysvětlení pro svou ženu, aby nezapochybovala o mé přítelovosti. Ale konec svízele byl už v dohledu: v „restoráně“ jsem si povšiml subtilní dívčiny, která do sebe obrátila sklenici – čili STAKAN – nikoli vody, leč vodky, jak se ukázalo při jejím typickém výdechu. A pak se dala důstojně do oběda. Nad dobrý příklad nebylo na světě zatím vynalezeno nic (leđa někdy příklad špatný) a tak jsem to zkusil též. A hle – nebylo mi nic, ani těžko, ani zle, v žaludku jako v pokojíčku. Tak jsem se smířil s ruskou stravou, časem jsem si místo obyčejné vodky dal „starou“, zvanou „STARKA“, vonící i chutnající po starém sudu. Ale právě proto, že měla svoje aroma, nedalo se jí vypít moc. To pití bylo tehdy v Rusku laciné k nevíře, vůbec jsem se nedivil, že je tam tolik prepitých. Milicionáři se k nim chovali různě, v parku jsem nejednou viděl, že je spící starostlivě přikrývají na lavičkách kabátem.

Jinou věc jsem viděl v jídelně, nadepsané „Stolovaja“. Než jsem si – hladový jak náleží – dal jejich „bitóčky“, požádal jsem o vodu. A nedostal ji. Tak něco jiného. Máme koňak, pravila prodavačka. Dal jsem si ho, byl o třetinu dražší a byl to arménský Ararat. Hle: vodu jako levnou, a tedy důvodně podezřelou, že by si ji okamžitě dal kdekdo a opil se, neprodávali, dražší koňak vydali bez problémů. V tom podniku jsem zblízka viděl jejich pití piva: barvou povědomá tekutina vykazovala pěnu podobné struktury, jako když dobrá slivovice „řefázkuje“. Host uchopil solničku, nasypal do sklenice a chlorovými ionty uvolněný oxid uhličitý vyrazil na hladinu, kde byl urychleně vychytán. Podotýkám, že jsem tuto metodu nikdy nezkusil, víceméně ze základní úcty k pivu. Taky jsem vlastně neměl k takovému konání důvod – snad jenom jednou, když jsem si dal pivo v londýnském Soho: výčepní přede mne postrčil sklenici vykazující pěnu zmíněného řefázkového typu se slovy: Takové pivo u vás na kontinentě nemáte! Upil jsem trochu a doznal: To tedy nemáme. Indýd! A porozuměl jsem Britům, kteří se v cizině s takovou radostí dovedou zpanákovat, jak zákon káže.

Jak vidno, je někdy z Moskvy do Londýna jenom krok – a učinme jej teď zpětně. – Poměrně záhy došlo k tomu, že jsme se mohli přestěhovat za ostatními do hotelu Moskva, takže jsme konečně všechno věděli z první ruky jako ostatní. Mělo to ještě jednu, podotýkám, že OBROVSKOU výhodu: v apartmá, které obývali trumpetisté Jiří Jelínek a Richard Kubernát, spontánně vznikla nejlepší česká hospoda v Moskvě. Jiří se brzy zmocnil výživových možností, které by více (a levněji) konvenovaly zúčastněným – trochu již zapadajícím – vlastencům. Odmontovav velkou skleněnou ampuli z lustru, zadělal v ní na nefalšované houskové knedlíky. Jako kuchař byl Jiří Jelínek nejméně tak dobrý jako trumpetista a zpěvák. Suroviny si obstarával ve velkém a záhy slyšel. Měl jsem to štěstí, že jsem mu mohl poskytnout ingredienci, kterou nebylo lze sehnat: dal jsem mu svoji lahvičku polévkového koření a byl jsem přijat za strážníka s poctami. Podnik byl vyhledávaný i návštěvami, kdo přijel, zašel k Jelenovi: Jiří Trnka, Ger-

Redakci Universitas došlo

pokračování ze str. 74

- Lucie Jarkovská, Kateřina Lišková, Iva Šmídová a kol. *5 genderem na trh. Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých. Sociologické nakladatelství SLON ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, Praha-Brno 2010*
- Thomas Krzenek. Martin Luther aneb německý mnich proměňuje Evropu. Masarykova univerzita Brno, 2010
- Masarykova univerzita. **Celoživotní vzdělávání.** Masarykova univerzita Brno, 2010
- Masaryk-Universität. **Die Senioren-Universität.** Masarykova univerzita Brno, 2010
- Mapa Staré Germánie ve vydání Guiljelma Blaeua (1662). Masarykova univerzita Brno, 2010
- Mefanet report 03 Medical teaching with the use of advanced technology. Editors: Daniel Schwarz, Martin Komenda, Stanislav Štípek, Vladimír Mihál, Ladislav Dušek. Masarykova univerzita Brno, 2010
- Jiří Nykodým, Jan Cacek, Pavel Grasgruber, Hana Bubníková, Pavel Korvas: **Kondiční příprava v ledním hokeji.** Masarykova univerzita Brno, 2010
- Otruba Ivar, **Krásy francouzských zahrad.** Masarykova univerzita Brno, 2010
- Karel Punčocha (ed.) **Životní dráha jedince v inkluzivním prostředí.** Masarykova univerzita Brno, 2010
- Silvia Pokrivčáková et al. **Modernization of Teaching Foreign Languages: CLIL, Inclusive and Intercultural Education.** Masarykova univerzita Brno, 2010
- Regenerační a sportovní masáž.** Spolupracovali: Nykodým, Hansgut, Kapounková, Bubníková. Masarykova univerzita Brno, 2010 DVD+R
- Rozhovory a mladými vědci.** Přírodovědecká fakulta. Masarykova univerzita Brno, 2010
- Sborník referátů z mezinárodního semináře. **Talent a nadání ve vzdělávání.** Oldřich Šimoník (ed.). Masarykova univerzita Brno, 2010. CD
- Setkání učitelů matematiky III. **Geometrie na základní škole.** Irena Budínová (ed.) Masarykova univerzita Brno, 2010
- Josef Smolík, Tomáš Šmíd a kol.: **Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století.** Masarykova univerzita Brno, 2010
- VII. Studentská konference s biologickou, ekologickou a geologickou tematikou. Ročník 2009/2010. Masarykova univerzita Brno, 2010
- Středoevropský areál ve vnitřních souvislostech (česko-slovensko-maďarské reflexe).** Editoři Ivo Pospíšil – Josef Šaur. Masarykova univerzita Brno, 2010
- School and Health. Papers on Health Education.** Evžen Řehulka (ed.) Masarykova univerzita Brno, 2010
- School and Health. Health Education: Contexts and Inspiration.** Evžen Řehulka (ed.) Masarykova univerzita Brno, 2010
- Sborník příspěvků mezinárodní vědecké konference **Ekonomika a management organizací. Výzkum, výuka a praxe.** Masarykova univerzita Brno, 2010 CD
- School and Talented Pupil Oldřich Šimoník (ed.)** Masaryk University Brno 2010
- Sborník příspěvků z mezinárodního vědeckého semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie **Bílá místa teorie a černé díry reformem ve veřejném sektoru III.** Masarykova univerzita Brno, 2011
- Sborník příspěvků z 11. semináře **Hodnocení kvality vysokých škol.** Současné trendy v hodnocení kvality. Masarykova univerzita Brno, 2010
- Strategic plan 2011-2015.** Masaryk University Brno, 2010
- Symposium **Říční dno VII.** Sborník abstraktů a příspěvků. Masarykova univerzita Brno, 2010
- Symposium Noninvasive Methods in Kardiology 2010.** Edited by: Halberg F., Kelner T., Fišer B., Siegelová J. Masarykova univerzita Brno, 2010
- Škola a výzkum III.** David Kroča (ed.) Masarykova univerzita Brno, 2010
- The Multimedia Technologies Applications in Music Education.** Edited by Marek Sedláček. Masarykova univerzita Brno, 2010

ry Scottová, narodnyj artist Livanov, který si mezi pobytem zde odskočil zahrát Bratry Karamazovy; škoda, že jsem si to nepsal. Zde se též konaly seance muzikantských velekněží, Velebným Karlem počínaje a mladým Rudolfem Roklém zdaleka nekonče. S jistotou vím, že tyto chvíle patří k tomu nejhezčímu, co jsem v Moskvě zažil. A ne jeden mladý ruský hudebník si mohl s našimi jazzmany zahrát přímo na výstavě, když bylo volno.

• • •

Nebyli jsme ve srovnání s ostatními účinkujícími nic, co by zvláště přitahovalo návštěvníky, aby se s námi dávali do řeči. Přesto se jich řádka našla a na dva bych tu rád vzpomněl. První byl mladý černovlasý chlap s knírkem a poněkud tvrdší ruskou výslovností. Odhadl jsem ho na Kavkazana, a byl to Gruzínek. „Vy jste z Prahy?“ – Ne, z Brna, ukázal jsem na informační ceduli. „A co je Brno?“ – Stolica Moravy, pravím. – „I Morava – eto što?“ – A teď jsem pochybil: To je země, teda byl to stát, nejstarší u nás, Velká Morava... „A teď u vás mají vládu Češi, pravda?“ No ano... „Prekrasno znám!“ – skočil mi do řeči a s úsměvem odcházel, jako ten, kdo se dobral historických jistot, které mu byly podvědomě jasné přede mnou.

Druhý – a stálý – návštěvník byl studující filmové režie Leonid Fajncimer, syn nositele státní ceny (tehdy Stalinské) za filmovou režii, zřejmě jdoucí v otcových stopách. Natočil o celé výstavě dokument, který hodlal ozřejmit tím, že průvodní slovo říkal jako vypravěč Rus a o zbytek jsem se děлил já s Milenou Zahrynowskou, muzikálovou herečkou, zaskakující v našem pořadu jako obraz Republiky v jakési alegorii v závěru (pan režisér Lipský se zřejmě polekal optického dojmu, který jsme vyvolávali my dva skřehotaví jarmarečníci a chtěl tam dát pro publikum něco pěkného aspoň na konec). A tak se stalo, že jediným filmem, který jsem v životě ozvučil, byl (a zůstal) onen Ljoňův dokument o moskevské výstavě „ČSR roku 1960“, a to v jazyce ruském, protože šlo o to, aby slovo vyznělo příslušně neruský.

• • •

Pokud jsem se v tomto oddílu dopustil nepřesností, zvláště časových, je to proto, že jsem po těch letech nenašel ani stopu po zcela zmizelých zápisnících. A jak by se mi byly hodily!

Původně to mělo být vyprávění o tom, kterak jsem se ocitl na brněnském výstavišti, ale snad se k tomu dostanu alespoň v příštím pokračování.

— • —